

Vláda rozhodne o hromadných žalobách. Potopí, nebo podpoří české spotřebitele?

14.8.2023 - Lucie Korbéliusová | DTest

Silnější protivník, vysoké vstupní náklady a vidina vleklého sporu, navíc s nejistým výsledkem, to jsou důvody, proč řada spotřebitelů nad svými nároky raději mávne rukou.

Bohužel, to je právě to, na co nepoctiví podnikatelé a šmejdi při svém počínání spoléhají. Pokud se totiž stovky či tisíce nepoctivě získaných korun, které se nevyplatí vymáhat, shromáždí u jednoho nepoctivce, stanou se z nich snadno miliony, a to miliony neoprávněně vybrané z kapes spotřebitelů. V nepoctivě získaných prostředcích lze v neposlední řadě spatřovat také neférově získanou výhodou v konkurenčním podnikatelském prostředí.

K odstranění překážek, které spotřebitelům brání nároky vymáhat, mají sloužit právě hromadné žaloby. Obdobné nároky spotřebitelů shromáždí jediný žalobce, v našem prostředí spotřebitelská organizace, a žaluje je dohromady v rámci jednoho soudního řízení. Tím se vyrovnají síly mezi poškozenými spotřebiteli a šmejdy, nedochází k plýtvání nákladů ani kapacit soudů. Navíc je eliminováno riziko, že jednotlivé srovnatelné případy spotřebitelů budou rozhodovány odlišně. K tomu, aby mohl systém hromadných žalob fungovat popsáním způsobem, je však zapotřebí zavést taková opatření, která spotřebitele nebudou od vymáhání nároků odrazovat, a zároveň vytvořit udržitelné podmínky spotřebitelským organizacím. Na ně jsou totiž v soudních sporech přenesena veškerá rizika a odpovědnost. Ani jednu z podmínek však současné návrhy nesplňují.

dTest své výhrady k současným návrhům prezentoval mimo jiné v rámci oficiálního připomínkového řízení, kde rovněž představil vlastní doporučení inspirované zahraničními právními úpravami. V drtivé většině však Ministerstvo spravedlnosti návrhy dTestu nevyslyšelo. „Zásadní výhrady máme proti takzvanému přihlašovacímu režimu (opt-in). V tomto režimu se případné závěry soudu netýkají všech poškozených spotřebitelů, ale jen těch, kteří se aktivně, včas a stanoveným způsobem k řízení přihlásí, což podstatu hromadného řízení do značné míry paralyzuje,“ vysvětluje Eduarda Hekšová, ředitelka spotřebitelské organizace dTest, a dodává: „V režimu opt-out lze získat odškodnění pro větší skupinu poškozených spotřebitelů a u nižších škod lze rovněž oprávněně očekávat, že spotřebitelé nebudou své nároky vůbec uplatňovat z důvodu racionální apatie.“ Přihlašovací režim také nedisponuje potřebným odstrašujícím preventivním účinkem. „V situaci, kdy si je šmejdi vědomi, že odškodnění vyplatí jen zlomku poškozených, vyplatí se mu v protiprávním jednání dál pokračovat,“ upozorňuje ředitelka dTestu.

Zásadní výhrady dTest vznášá také kvůli zcela opomíjené podpoře spotřebitelských organizací, které jediné mohou být žalobcem podle současných návrhů. Dle posledního stavu návrhů upravených legislativní radou vlády se očekává, že spotřebitelské organizace budou v podstatě jednat ve veřejném zájmu, přičemž jsou na ně kladeny vysoké nároky typické spíše pro správní orgány či soudy. Návrhy však neodpovídají na otázku, z čeho mají neziskové spotřebitelské organizace celý systém hromadného řízení financovat, aby všem nárokům a očekáváním vyhověly. Nejde přitom pouze o náklady na přípravu řízení samotného, včetně všech potřebných analýz a spolupráce s advokáty. Jedná se také o náklady na povinné informování o hromadné žalobě, o kterém bude rozhodovat soud. Příznačné pro návrhy je, že za nesplnění povinností žalobce nehrozí jenom neúspěch ve sporu, ale také pokuta ve výši až 5 milionů korun. Za těchto podmínek se žádná rozumná spotřebitelská organizace do hromadných žalob nejspíše nepustí. A šmejdi budou dále klidně žít a profitovat ze svých obchodních modelů založených na porušování spotřebitelských práv.

Povinnost implementovat hromadné žaloby do právního řádu plyne ze závazných předpisů Evropské unie. Lhůta pro jejich zavedení uplynula 25. prosince 2022 a od letošního června již měl být zákon dokonce účinný. „Připomínám, že návrh zákonů spojených s hromadným řízením ležel rok a půl bez hnutí už v minulém sněmovně. Po dlouholeté strastiplné cestě zde máme další návrhy, jejichž podoba nám však spíše připomíná povinné odškrtnutí čárky na seznamu povinností člena EU, než snahu vytvořit moderní, a především funkční systém k posílení vymahatelnosti spotřebitelských práv. V této věci nejde jen o spotřebitele, ale i o poctivé podnikatele, kteří při dodržování zákonů jsou vždy v nevýhodě proti šmejdům,“ uzavírá Eduarda Hekšová ze spotřebitelské organizace dTest.

Dosavadní vývoj na cestě k zavedení hromadných žalob, dTest komentuje zde.

Pokud spotřebitelé mají otázky k tomuto tématu, nebo jsou názoru, že jejich problém by mohl být řešen hromadnou žalobou, mohou se pro radu a konzultaci obrátit na bezplatnou spotřebitelskou poradnu dTestu, a to elektronicky na www.dtest.cz/spotrebitelska-poradna nebo telefonicky na číslo 299 149 009.

dTest, o.p.s. je největší českou spotřebitelskou organizací, která v ČR působí již od roku 1992. Je vydavatelem spotřebitelského časopisu dTest, na jehož stránkách jsou publikovány výsledky nezávislých a objektivních testů produktů, varování před nebezpečnými a zdravotně závadnými výrobky, informace o spotřebitelských právech a rady, jak tato práva účinně uplatňovat. dTest je součástí mezinárodní organizace International Consumer Research and Testing (ICRT) a evropské spotřebitelské organizace BEUC.

Poradenská linka časopisu dTest - 299 149 009 - je v provozu každý pracovní den od 9 do 17 hodin a spotřebitelé na ní mohou konzultovat s právními poradci časopisu dTest nejrůznější spotřebitelské problémy, a to za cenu běžného tarifu volání. Od spuštění v roce 2010 této možnosti využily již statisíce spotřebitelů a poradenská linka časopisu dTest se tak stala první a nejvyhledávanější cestou k řešení potíží, se kterými se zákazníci na trhu setkávají.

<https://www.dtest.cz/clanek-10369/dtest-vlada-rozhodne-o-hromadnych-zalobach-potopi-nebo-podpori-ceske-spotrebitele>